

Carlota Smithen oroimenez

MIXEL AURNAGUE

2007ko maiatzaren 24an zendu zen Austinen Carlota Smith, hizkuntzalari eta semantikolari ezaguna. Azken bi urteetan minbizia ukan arren, bururaino lan eta lan aritu da Smith anderea. Hark zuzenduriko zientzia kognitiboetako programan gonbidatu gisa irakatsi duen David Beaverrek, heriotzak garaitu baino hiru egun lehenago, biak bildu zirela azaldu du, oso ahuldua eta hustua zelarik baina aurrera joateko betiko nahikariarekin.

New Yorken sortu zen Smith 1934ko maiatzaren 21ean. Bachelor's degree edo lizentzia Radcliffe Collegen bukatu zuen 1955ean. Gero, Zellig Harris famatuaren zuzendaritzapean hizkuntzalaritza ikasi zuen, Masterra (M.A.) eta doktoradutza tesia (Ph.D.) eskuratuz Pennsylvaniako unibertsitatean (1964an eta 1967an hurrenez hurren). Bitarte horretan, Noam Chomskyren lankide eta laguntzaile izan zen (hau ere Harrisen ikasle izana) eta bere lehen artikulua 1961ean *Languagen* argitara eman zuen («A class of complex modifiers in English»)¹. 1969an Texaseko unibertsitatean (Austinen) sartu zen eta kasik berrogei urtez hor jarraitu du, hizkuntzalaritza departamenduan irakasten eta bere ikerketak etengabe aitzinatzen.

Garai hartakoak dira (1970 ingurukoak) Carlota Smithek, Elizabeth Shipley eta Lila Gleitmanekin batera, hizkuntz ikaskuntza/jabekuntzari buruz eraman zituen azterketak eta alor horretan argitaraturiko oihartzun handiko artikulua (ikus, adibidez, Shipley et al. 1969). Ondoko urteetan —1970eko hamarkadaren erdialdean— hasiko zen Carlota Smith munduan gaindi oso ezagun bilakatuko zuen gaia sakontzen, hots denbora eta (bereziki) aspektua eta heien adierazpena hizkuntzetan. Lan eli bat idatzi ondoren, 1991n *The parameter of aspect* (Kluwer Academic Publishers; 1996an berrargitaratua) liburu sonatuan bildu zituen aspektuari buruz emeki-emeki osatuz joan zen ikuspegi eta hurbiltzea. Xehetasunetan sartu gabe, erran dezagun bi mailatako eredia proposatu zuela Carlota Smithek aspektuarekin jarduteko, egoera motak («situation type») eta aspektu ikuspuntua («aspectual viewpoint») uztartzen zi-

¹ Artikulu autobiografiko batean, Barbara Parteek (2005) dio Carlota Smithek bultzaturik hartu zuela MITrako bidea (1961ean), Chomskyk sortu berria zuen hizkuntzalaritzako doktoradutza programa jarraitzeko asmoz.

tuena². Haren ekarpen nagusietariko bat ikuspuntu neutro baten beharra agerian jartzea izan da, dudarik gabe. Bestalde, bi mailatako hurbiltze hau Hans Kampen «Discourse Representation Theory»aren (DRTren) barnean formalizatu zuen (Kamp & Reyle 1993) eta hainbat hizkuntzaren datuekin alderatu eta egiaztatu (ingelesa, frantsesa, errusiera, mandariniera eta navajoa)³. Liburu mardul hau atera zen urte berean (1991n) «Dallas TACA Centennial Professor in the Humanities» izendatua izan zen Carlota Smith.

2003an, aitzinagoko azterketa batzuen ondorio gisa, beste lan garrantzitu bat eskaintzen zigen Carlota Smithek, *Modes of Discourse: The local structure of texts* izenburupean plazaratua (Cambridge University Press). Bost diskurtso modu bereizten zituen liburu horretan —narratiboa, deskribatzailea, erreportajea, informatzailea, argudiatzailea—, testuetako pasartei doazkienak (egitura *lokala* zehazten dute) eta hortaz diskurtso genero edo motekin («discourse genres» delakoekin) nahasi behar ez direnak (nahiz diskurtso moten definitzeko balio dezaketen). Diskurtso modu horiek hizkuntzaren hainbat tasun eta irizpideren arabera sailkatzen zituen: aipaturiko entitate motak, denboran eta espazioan aitzinatzeko bideak, esamolde erreferentzialak... Bestalde, informazioaren azaltze eta egituratzeari lotuak diren zenbait faktore arakutzen zituen, hala nola subjektibitatea, ikuspuntua, mintzagai-focus banaketa eta, orohar, egitura sintaktikoa. Aldi honetan ere, proposamen orokorraren zenbait alderdi DRTren bidez ereduztatuak ziren. Horrela aitortu ez arren, Carlota Smithen obra hau iturburu *Harris*iarretara itzultzeko modu bat izan dela iduritzen zaigu⁴, semantika, pragmatika eta sintaxiaren inguruan zuen jakitate handia erakutsiz.

Azken urteetan lanak etengabe idazten eta argitaratzen jarraitu du Carlota Smithek, navajo, frantses eta mandarinieraren denbora eta aspektu sistemak barnatuz (ikus besteak beste Smith 2006 eta Smith et al. 2007): kontestua, inferentziak eta zeharkako interpretazioak aztertu ditu bereziki, pragmatika eta semantika denborazko esanahiaren sortzeko nola elkar hartzen diren argitu asmoz.

Carlota Smith duela hamabost bat urte ezagutu nuen, 1987tik goiti (eta kasik hamar urtez), Andrée eta Mario Borillok eta heien ikasleok Tolosako inguruetan antolatzen genituen «Semantics of Time, Space and Movement» (TSM) mintegien kariatara. Bost aldiz iragan ziren biltzar horiek asko aberastu gintuzten (nola ez), semantika alorreko izen handiak bildurik: Nicholas Asher, Patrick Blackburn, Frank van Eynde, Hans Kamp, Manfred Krifka, Ewald Lang, Alex Lascarides, Alice ter Meulen, Henriëtte de Swart, Barbara Tversky, Claude Vandeloise, Achille Varzi, Henk Verkuyl, Co Vet... Ikerlari horietako bik —Carlota Smith eta Co Vetek alegia— modu berezian markatu ninduten, datuen azterketa/deskribapena

² Egoera motek, gutxi gorabehera, «barne» aspektuaren edo *Aktionsart*aren aldetik egin daitezkeen gertakarien sailkapenei doazkie, Vendlerren (1957) proposamenean ildotik.

³ Hizkuntza franko menperatzen zituen eta navajoari buruz eginiko lana eskertzeko, navajo hizkuntzaren akademiako kide egin zuten.

⁴ Zellig Harrisek aparteko interesa izan du beti hizkuntz espezializatu eta hizkuntz generoen ikertzeko, heien tasun eta berezitasunak agerian jarritz (Harris et al. 1989).

eta ereduztatzea artoski lotzen baitzituzten beren lanetan. Hau da, formalizazioa baztertu gabe baina hortan sartu aitzin, datuetatik ahal bezainbat zuku ateratzen saiatzen ziren, aurre-ereduztatze bat osatzeko helburuarekin. Ereduztatzean nagusiki haziak izan gineno, lezio aparta eman zigun Carlota Smithek eta hauxe izan zen buruan atxiki genuena: formalizazio ederrena ere oso datu/froga ahulen gainean eraikia izan daiteke eta ziganteak buztinezko oinak izan ditzake.

1999an Austinen eginiko egonaldi bat baliatuz, Carlotarekin bizpahiru aldiz bildu ahal izan nintzen. Adimen zorrotz eta eskarmentu handiko pertsona izanik ere, apaltasuna eta irekidura ez zitzaizola falta ohartu nintzen. Hitz laburretan erran behar banu, biziko bideetatik ibiltzeko elegantzia berezia zuela nioke, barnekoa nola kanpoko.

Carlota Smithek askok igurikatzen dugun baino lan gehiago burutu duela dio David Beaverrek eta egia da uzten digun obra ez dela makala. Urrunago joan nahi zuela eta joan zitekeela ez da batere dudarik eta horregatik dio, azken hatsaraino, semantikaren kiloari eutsi.

Hizkuntzalaritzatik aparte, literatura eta poesia oso gustukoak zituen Carlota⁵. Haren senar John Robertson eta beste adiskide batzurekin talde bat osatua zuten poesia irakurtzeko eta dastatzeko. Zendu baino astebete lehenago elkartu ziren eta Georges Meredithen olerki hau irakurri zuen, azken agurraren antza duena:

A wind sways the pines,
 And below
 Not a breath of wild air;
 Still as the mosses that glow
 On the flooring and over the lines
 Of the roots here and there.
 The pine-tree drops its dead;
 They are quite, as under the sea.
 Overhead, overhead
 Rushes life in a race,
 As the clouds the clouds chase;
 And we go,
 And we drop like the fruits of the tree,
 Even we,
 Even so.

Dirge in Woods (Georges Meredith, 1829-1909).

Eskerrik asko Carlota eskuzabaltasunez eskaini diguzunarentzat eta ez adiorik.

Mixel Aurnague Miguélgorry
 CLLE-ERSS (CNRS-Université de Toulouse-Le Mirail) & ILCLI

⁵ Semantikatik kanpoko jardueren aipatzekoan, emakumeen aldeko hainbat ekimenen bultzatzaile eta akulatzaile izan dela gehitu behar daiteke, «Women's Studies Steering Committee» eta «Faculty Women's Organization» bezalakoak (biak Texaseko unibertsitatekoak).

Erreferentziak

- HARRIS, Z., GOTTFRIED, M., RYCKMAN, Th., DALADIER, A., MATTICK, P., HARRIS, T.N. & HARRIS, S. (1989). *The form of information in science: analysis of an immunology sublanguage*. Dordrecht: Kluwer Academic Publishers.
- KAMP, H. & REYLE, U. (1993). *From discourse to logic*. Dordrecht: Kluwer Academic Publishers (Studies in Linguistics and Philosophy 42).
- PARTEE, B.H. (2005). *Reflections of a formal semanticist as of Feb. 2005*, eskuizkribua, people.umass.edu/partee/docs/BHP_Essay_Feb05.pdf. [bertsio laburra (2004): «Reflections of a formal semanticist». In *Compositionality in formal semantics: selected papers of Barbara H. Partee*. Malden, MA: Blackwell Publishing, 1-25]
- SHIPLEY, E.F., SMITH, C.S. & GLEITMAN, L.R. (1969). «A study in the acquisition of language: Free responses to commands.» *Language*, 45(2): 322-342.
- SMITH, C.S. (1961). «A class of complex modifiers in English». *Language*, 37(3): 342-365.
- SMITH, C.S. (1991). *The parameter of aspect*. Dordrecht: Kluwer Academic Publishers (Studies in Linguistics and Philosophy 43).
- SMITH, C.S. (1993). «Another look at the temporal system of English». In M. Aurnague, A. Borillo, M. Borillo & M. Bras (arg.), *Semantics of Time, Space and Movement, Working Papers of the 4th International Workshop*. Tolosa/Toulouse: LRC, 153-165.
- SMITH, C.S. (2003a) «Discourse modes: aspectual entities and tense interpretations». *Cahiers de Grammaire*, 26 (*Sémantique et Discours*, J. Busquets, F. Lambert & A. Le Draoulec (arg.)): 183-206.
- SMITH, C.S. (2003b). *Modes of discourse: The local structure of texts*. Cambridge: Cambridge University Press (Cambridge Studies in Linguistics 103).
- SMITH, C.S. (2006). «The pragmatics and semantics of temporal meaning». In P. Denis, E. McCready, A. Palmer & B. Reese (arg.), *Proceedings of the Texas Linguistic Forum 2004*. Somerville, MA: Cascadilla Proceedings Project, 92-106.
- SMITH, C.S., PERKINS, E. & FERNALD, T. (2007). «Time in Navajo: direct and indirect interpretations». *International Journal of American Linguistics*, 73: 40-71.
- VENDLER, Z. (1957). «Verbs and times». *Philosophical Review*, 66: 143-160.